01/11/2020

У подгоричком саборном храму сахрањен Митрополит Амфилохије

У крипти саборног храма Христовог Васкрсења у Подгорици данас су сахрањени земни остаци Архиепископа цетињског Митрополита црногорско-приморског Амфилохија.

Свету заупокојену архијерејску службу са опелом служио је у овом храму Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј, уз саслужење господе Митрополита: бориспољског и броварског Антонија (Украјинска православна црква), елбасанског Андона (Албанска православна црква) и загребачко-љубљанског Порфирија и господе Епископа: будимљанско-никшићког и администратора Митрополије црногорско-приморске Јоаникија, бачког Иринеја, шумадијског Јована, милешевског Атанасија, дизелдорфског и њемачког Григорија, полошко-кумановског Јоакима, рашко-призренског Теодосија, крушевачког Давида, Епископ пакрачко-славонског Јована, бихаћко-петровачког Сергија, Епископ тимочког Илариона, нишког Арсенија, захумско-херцеговачког Димитрија, ремезијанског Стефана, диоклијског Методија и умировљеног захумско-херцеговачког Атанасија, многобројног свештенства и свештеномонаштва наше и других помјесних Цркава и молитвено учешће хиљада вјерника.

Присуствовали су мандатар за састав нове Владе Црне Горе Здравко

Кривокапић, предсједник Скупштине Црне Горе Алекса Бечић, предсједник Србије Александар Вучић са високом делегацијом Владе Србије, српски члан Предсједништва БиХ Милорад Додик, велики број посланика у Скупштини Црне Горе, политички лидери, представници и високи функционери свих црногорских градова и општина, дипломатски представници страних држава, као и представници институција културе Црне Горе и држава региона. Присутна је и висока руска делегација у име Патријарха московског и све Русије Кирила, као и представници свих вјерских заједница које дјелују на територији Црне Горе, и многе друге уважене личности из свих сфера друштва.

Присуствовала је и докторка Јелена Бојовић Боровинић, начелница Одјељења за пулмологију КБЦ ЦГ, која је лијечила Митрополита Амфилохија од ковида 19.

Епископ бачки Иринеј је у литургијској бесједи након читања Јеванђелске приче о сијачу и сјемену, рекао је да је поред туге због растанка са Митрополитом, наша радост већа, јер знамо да је растанак привремен.

“По благослову Његове светости нашег Патријарха, и уз сагласног садашњег Администратора богомчуване Митрополије, обратићу вам се са неколико речи у овај тужни и уједно радосни дан, при чему је више радостан него тужан. Тужан је наравно стога што се растајемо са нашим блажене успомене Владиком Амфилохијем, који се целога живота трудио на разним местима, за Христа, за славу Божију, за Свету Цркву Његову, а најдужи период свога живота је провео управо овде, у Црној Гори, као Архипастир народа Божијега”, рекао је Епископ бачки.

Додао је да је наша радост већа зато што вјерујемо, а вјерујући и знамо, да је растанак увијек привремен.

“Ми се надамо, не само да ћемо се једног дана наћи заједно, него да ће то, благодаћу Господњом бити у наручју Авраамовом, а пре свега у наручју Оца Небескога у заједници са свима светима, у заједници Цркве коју називамо Небеском, а која почиње већ овде и сада, на земљи, јер је то једна Црква. Не само због тога, можемо поред жалости да имамо и радост у срцу у овом часу јер није вероватно случајно, као што и нема ничега случајнога у историји, ни у нашим појединачним животима, него је и то по промислу Божијем, као поука и порука свима нама, да се блаженопочивши Владика упокојио уочи манастирске славе, уочи празника Светога Петра Цетињскога, да је његово тело било изложено народу Божијем на опроштај, на целивање, на

поклоњење, на сам престони празник манастира, а да се ево данас предаје земљи, а душа његова испраћа на блажени пут ка Господу управо у дан Христовог Васкрсења, јер је свака недеља у току године празник Васкрсења Христовог, и то у Храму Васкрсења Христовога, јединственог по много чему у нашем народу у свим крајевима где он живи", казао је Владика Иринеј.

Подсјетио је да је Митрополит Амфилохије већ у детињству, што је тада био изузетак у времену безбожништва, као дјечак из Мораче свим срцем примио Христа.

Такође је казао да није истина да је Митрополит преминуо од вируса, него је 11 дана био победник тог вируса, али да "његов организам и телесна слабост нису издржали то искушење".

Владика Иринеј је рекао да је животна девиза Митрополита Амфилохија била "Све за Христа, а Христа ни за шта" и додао да овако говорећи о Митрополиту не жели да ствара култ личности, нити је Митрополит Амфилохије томе тежио.

Након Литургије ковчег са Митрополитовим тијелом изнијет је из храма, а онда је пред храмом служено опело.

Његова светост Патријарх Иринеј казао је у опроштајном слову да се Митрополит Амфилохије упокојио у тренутку кад је највише потребан цркви и народу.

"Покретач и носилац духовних и свих обнова у Црној Гори, био је наш драги, блаженопочивши Митрополит Амфилохије, подржан свештенством, монаштвом и верним народом Црне Горе. Зато ће његово име бити уписано златним словима у српској историји, као угледне личности. Он је у врху српског богословља нашега времена, као такав је цењен и поштован у целом православљу. Својим богословским и књижевним дјелима припада плејади великих богослова нашега доба. У својству представника наше Цркве учествовао је на многобројним сусретима и скуповима како у православним земљама тако и у инославном свету. Вест о његовом упокојењу брзо је стигла до свих православних цркава од којих нам стижу њихова саучешћа. Својим упокојењем блаженопочивши Митрополит оставља велику празнину у животу наше Цркве, а посебно у решењу проблема везано за Цркву овде у Црној Гори. Отишао је у тренутку када је његово присуство најпотребније Цркви и народу. Надамо се да ће својим молитвама пред Лицем Божијим измолити да се прилике у Црној Гори реше на најбољи и најкориснији начин за Цркву, како

за српски тако и за друге народе у Црној Гори. У томе ће му сигурно помоћи Свети Петар Цетињски, Свети Василије Острошки и други српски светитељи и просветитељи. Верном српском народу у Црној Гори остаје да следује узвишеном примеру и поукама свога блаженопочившег Митрополита, да граде и чувају јединство у вери, у љубави и оданости Господу нашем Исусу Христу, братољубљу и оданости своме отачаству и своме роду", казао је Његова светост.

Предсједник Скупштине Црне Горе Алекса Бечић, рекао је да се данас опраштамо од једног од највећих духовника и теолога овог времена.

"Надам се да ћеш бити последњи Владика који је морао бранити Цркву од дијела свог народа, а бранио си је и одбранио тако да си сваком унапријед опростио. И да тако нијеси поступио нема тог Црногорца који ти не би замјерио, а није јер си светињу у себи носио. Знао си то јер си сам као морачки син оштар у изражају, а благ у поступању.

Тако бранити, а ништа не узети, толико урадити, а све подарити, толико саградити, а све поклонити, могу само велики и бесмртни. Да је твоја етика утемељена не само на јеванђелским начелима, него и на мисли о неопходности праведних закона, симболично говори чињеница да си у репрезентативном, научном раду на једном научном скупу, свог претходника Петра Првог, као миротворца и законодавца, најдубљом мишљу довео у везу са старозавјетним пророком и законодавцем Мојсијем. Посебно је импресивно са коликом дубином уочаваш и апострофираш чињеницу да Законик општи црногорски и брдски, има онолико чланова колико је година на земљи проживио Христос, којем је са цетињске митрополитске катедре поред тебе служио и Митрополит Петар Први. И један и други, осим духовне бриге, бринете и над питањем каквим законима осигурати братску слогу и спокој у друштву", казао је Бечић.

Мандатар за састав нове Владе Црне Горе Здравко Кривокапић рекао је да је данашњи дан литија свих досадашњих литија које су се слиле са свих крајева, и данас је предводио нико други него наш мили Митрополит.

"Погледај још једном на народ свој, мили Митрополите! Свети Владика је подучавао да подвизима можемо духовно узрастати ка небу. Вођен самирном богомудрошћу усавршавао је свете врлине ка свему вјечном и боговјечном. За овај пролазни земаљски тренутак свједочио је да су предуслови само двије ствари: искреност и истина и зато његове ријечи громко одзвањају и надалеко се чују. Иако си васкрснуо Црну Гору, доживио си да трпиш невоље

и муке ради Господа и то од свога народа, знајући да тако постајеш ближи Богу. Ваљда је то усуд трона Светог Петра Цетињског”, рекао је Кривокапић.

Умировљени Епископ Атанасије прочитао је писмо тј. последњу поруку “Милутина Попадића са окупираног Косова”:

Опрости владико, Ђедом ћу те звати, с Косова ти пишем – ту желим остати.

Увек си кад је тешко ти стизао први, гладном дао хлеба, рањенима крви.

На рукама својим носио си кости убијених Срба, Бог да им душу прости.

Можда ме се сетиш, није било давно, стао си пред дете српско, православно.

Ја у тебе гледам, а Шиптар нам прети: “Сваки Србин сада ће мрети”

А ти Ђеде кажеш, знаш ли ко те брани, чувар Пећког трона на твојој је страни.

Мене руком грли владика најдражи, признаћу поштено – то ме окуражи.

И мантијом брише моје сузе с лица, Косово ће издати само кукавица.

Владико и Ђеде још да кажем ово: за тебе се моли распето Косово.

Владика Атанасије је прочитао и поруке које су стигле са Свете Горе, где су монаси спјевали три тропара за Митрополита, као и из Калифорније од Владике Максима.

Академик Матија Бећковић је подсјетио шта је рекао Митрополиту Амфилохију 1990. приликом устоличења на Цетињу.

“Тада сам му рекао да ако жели бити свет, нема бољег места ни земљи за такву прилику и улогу. Кажу да Бог сваког држи на земљи док не уради оно за шта се родио, тако га је Господ позвао у прави час, да је раније, не би ваљало. На небо, где ће сад моћи више да учини за свој народ и Цркву, него да је остао на земљи. Нова препорођена Црна Гора почиње од А, зато смрт никоме није пала лакше него њему, зато је на одру овако блажен и спокојан, зато ми плачемо, а он и небо се радују. Као што је Свети Ђорђе некад убио аждају, тако је Амфилохије погубио корону, не само као болест, него и као вирус братске мржње”, казао је, између осталог пјесник Матија Бећковић.

Обраћајући се, како је рекао, Амфилохијевом Сабору, Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије је рекао да је Митрополит Амфилохије био човјек Христов, човјек Христове Голготе и Христовога Васкрсења.

“И његова теологија је теологија Васкрсења. И његова ријеч је свијетла ријеч која просветљује мисли и умове и осјећања и оплемењује људске душе, а то је све због тога што се ослонио и што се сјединио са Богом љубави, и ту љубав је изливао на овај свијет и својом молитвом и својом ријечју.

Његова жртва за Цркву и за Христа, за истину и правду Божију, оспособила га је да спозна тајну Косова и Метохије као тајну српске голготе. Исто тако и Јасеновца и Црне Горе. И открио је да се Косовски завјет и тајна косова упечатила у Црну Гору. И када је громко са овога мјеста загрмио: Не дамо светиње!”, то је значило: ”Не дамо Острог, не дамо Дечане, не дамо Цетињски манастир, не дамо Патријаршију, Грачаницу, и Девич, и Морачу!”, рекао је Владика Јоаникије.

Додао је да може наш Митрополит данас рећи: ”Добар рат ратовах, цркву сврших, вјеру одржах.”

“А како је ратовао тај рат? Најјачим оружјем! Истином Божијом и правдом, али и љубављу, и молитвом, и трпљењем, и праштањем! Зато је и побиједио у свакој бици до данас, а у његова смрт је запечатила све његове побједе до дана данашњег. Зато и његову смрт, његову блажену кончину доживљавамо као побједу. Јесте велика жалост, али то је таква жалост која ће се милошћу Божијом претворити у радост, не само Митрополије црногорско-приморске, него, увјерени смо, много шире и утјешиће све оне који данас плачу због растанка са Митрополитом Амфилохијем широм православне васељене”, поручио је Владика.

Након бесједе Владике Јоаникија, ковчег са Митрополитовим тијелом је уз звоњаву звона опходио храм а онда је Митрополитово тијело положено у гробницу у крипти храма.

Десетине хиљада вјерног народа се од петка, 30. октобра, када су земни остаци нашега Архипастира испраћени дирљиво од стране медицинских радника из Клиничког центра Црне Горе, опраштало у молитвеном ходу од свог духовног оца, који је 30 година био на трону Светог Петра Цетињског. Вјерни у помијешаним осјећањима туге због физичкога одласка и радости због новог молитвеника и заступника пред престолом Свевишњега, прилазили су у молитвеној тишини одру блаженопочившег Митрополита, у

Цетињском манастиру и Саборном храму Христовог Васкрсења у Подгорици, узимајући последњи благослов и узносећи молитве за свог вољеног Владику.

Поводом упокојења владике Амфилохија, Цркви и вјерницима су пристигли бројни телеграми саучешћа из цијелога свијета. Готово сви домаћи и свјетски медији, са најдубљим поштовањем, извјестили су о упокојењу и животу Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, као о једном од најзначајнијих теолога и личности у СПЦ и православљу.

Његово високопреосвештенство Митрополит црногорско-приморски Архиепископ цетињски и Егзарх свештеног трона Пећког г. Амфилохије упокојио се у Господу у петак, 30. октобра. Од 6. октобра је био у КБЦ ЦГ на лијечењу, одбијајући више понуда да се лијечи у другим земљама, са образложењем да сматра да је прилично да се лијечи управо тамо гдје се лијечи његов народ, који му је повјерен као архијереју.

Беседа Епископа бачког Иринеја:

По благослову Његове светости нашег Патријарха, и уз сагласног садашњег Администратора богомчуване Митрополије, обратићу вам се са неколико речи у овај тужни и уједно радосни дан, при чему је више радостан него тужан. Тужан је наравно стога што се растајемо са нашим блажене успомене Владиком Амфилохијем, који се целога живота трудио на разним местима за Христа, за славу Божију, за Свету Цркву Његову, а најдужи период свога живота је провео управо овде, у Црној Гори, као Архипастир народа Божијега.

Као што рекох, поред те туге због растанка, наша радост је већа зато што верујемо, а верујући и знамо, да је растанак увек привремен. Ми се надамо, не само да ћемо се једног дана наћи заједно, него да ће то, благодаћу Господњом бити у наручју Авраамовом, а пре свега у наручју Оца Небеског у заједници са свима светима, у заједници Цркве коју називамо Небеском., а која почиње већ овде и сада, на земљи, јер је то једна Црква. Не само због тога, можемо поред жалости да имамо и радост у срцу у овом часујер није вероватно случајно, као што и нема ничега случајнога у историји, ни у нашим појединачним животима, него је и то по промислу Божијем, као поука и порука свима нама, да се блаженопочивши Владика упокојио уочи манастирске славе, уочи празника Светога Петра Цетињскога, да је његово тело било изложено народу Божијем на опроштај, на целивање, на поклоњење, на сам престони празник манастира, а да се ево данас предаје

земљи, а душа његова испраћа на блажени пут ка Господу управо у дан Христовог Васкрсења, јер је свака недеља у току године празник Васкрсења Христовог, и то у Храму Васкрсења Христовога, јединственог по много чему у нашем народу у свим крајевима где он живи.

Обичај је и предање Цркве, браћо и сестре, да литургијска беседа и проповед не буде слободна вежба на слободноизабрану тему, као што се то некада збива, него да је она увек тумачење оног одељка из Светога Јеванђеља који смо саслушали. Кад кажемо тумачење, то не значи опет неко субјективно тумачење, поготово не прилагођено такозваном духу наше епохе и неким новим критеријумима и осећањима које такозвани савремени човек има, него значи уствари потврђивање, исповедање свега онога што нам Реч Божија кроз богонадахнуте јеванђељске списе саопштава, а на начин који је нама близак и разумљив, који нам помаже да разумемо да је то реч Божија животворна, која је на исти начин изговорена и упућена како онима који су је први слушали на земљи, апостолима и ученицима Христовим, тако и нама данас, тако и свим људима до краја историје.

Данас, међутим имамо ту предност да имамо пред собом јеванђелску причу, метафору самога Господа Христа, коју је веома једноставно тумачити, предочити, приближити свима нама, зато што нам тумачење најлепше, најбоље, јединствено и непоновљиво даје сам Господ Исус Христос. То је позната прича о сејачу и семену. О њој, као што смо управо чули, сејач, а то није било који сејач, него је сејач сам Господ Христос, небески сејач, сеје семе своје, своје Јеванђеље, науку, спасење, благодат Духа Свога Светога, сва добра неопходна нама за живот и спасење и у времену и у вечности, и то божанско нетрулежно семе не рађа увек једнако, него као што знао из створене природе са којом и у којој живимо, како ће семе сазревати, зависи највише од тога на какво тле ће оно пасти.

Спаситељ каже да Његово божанско семе, његова реч и његов живот, падају ча четири врсте земљишта: или негде украј пута, сасвим безначајан део земље било на каменито тле, или било пак у неки трњак, у трње, или на плодну земљу.

Ја нећу да данашњи дан пред овде изложеним телом свог старијег брата, духовног оца многих међу вама, а вас одавде свих, и великог духовника и богослова Цркве уопште, дакле пред њим који јесте да телом непомично лежи, али по древном предању Цркве, по њеном искуству, душа свакога који креће на овај блажени пут ка Господу, и даље је за 40 дана на местима на којима је провела свој живот на земљи и у близини и љубави свих оних који су

у овом животу били његови сапутници.

Зато ћете ми дозволити да, уместо другог тумачења, покушам да протумачим данашњу јеванђелску причу Христову, личношћу, и животом и служењем блаженопочившег Владике Амфилохија, или друкчије речено, да применим ову јеванђелску причу на опис Његове висости и његовог живота. Наравно у нади да ћу бити језгровит, а не преопширан, чему сам иначе склон.

За семе које пада негде украј пута, сам Спаситељ каже да се то односи на оне људе који слушају реч Божију, али потом је од њих преотима ђаво. Преотима је на хиљаде и хиљаде разних лукавих начина, којима се служи да би лишио људе спасења, ричући као лав и ходећи унаоколо и искушавајући свако људско биће.

Ако осмотримо унатраг личност и земаљски живот Владике Амфилохија, уверићемо се да у његовом случају, зрно Божије није пало крај пута и не само да га ђаво никад није отео из срца његовога, него да је он то божанско семе задржао у себи, у своме бићу, у своме срцу, али и да је чинио све да оно никне и у многим другим душама и савестима и да донесе многима спасење и живот вечни.

Даље, семе које је пало на камен, Спаситељ каже да то значи оне људе који заиста искрено и са радошћу приме реч Божију, али онда немају корена и постепено отпадају док не отпадну неодолевајући искушењима које наилазе кроз живот. Ослањамо ли се на личност блаженопочившег оца и брата нашега, видећемо знајући, неко више, неко мање о његовом животу, да је он наравно одмах већ у детињству, што у Црној Гори његових детињих и младалачких година, није било нимало једноставно и било је невероватан изузетак у време највећег безбоштва и гоњења Цркве, да један дечак из Мораче, прими свим срцем Господа Христа, да Њиме живи и буде због Њега изложен искушењима још тада, а поготово када су га родитељи послали у богословију. То је за тадашњу Црну Гору био прави шок, па се чак и тадашњи политички врх Црне Горе бавио таквим страшним светским проблемом, као што је чињеница да неки дечак из Мораче хоће да буде у служби Цркве, да носи мантију, и да иде у Богословију.

Друга искушења, још страшнија од тих, пратила су га кроз цео живот, до последњег његовог даха, када је његово тело поклекло под својом слабошћу искушењу тешке болести, при чему морам да нагласим да оно што ћемо понекад чути од разних медијских магова, није истина, то јест да је он преминуо од вируса који сада хара, него је он савладао тај вирус, био је

данима, колико ја знам 11 дана победник тог вируса, али телесна слабост, његова плућа, организам, нису издржала то искушење. Али то и није искушење, то је једино благословено искушење јер Господ позива свакога од нас када је за њега најпотребније и када је најспособније. Он је увек међу нама и када га примамо и у нама, тако је био увек са Владиком Амфилохијем, у њему, са њим, поред њега, и призвање да дође у наручје небеско, никако није искушење, као што су искушења у нашем животу, него напротив највећи благослов пре и до општег васкрсења свих мртвих и препорода свеколике Божије творевине која треба да постане ново небо и нова земља.

Чујмо даље како Спаситељ објашњава шта значи кад неко семе падне у трње. То значи кад га људи приме, али приме га тако што касније више заволе богатство и сласти овога живота и ти идоли, те фатаморгане и обмане сатанске, које људи сматрају срећом овде на земљи, све то је нешто што умртвљује човека и он не доноси духовни плод, него он умире духом, а то је једина истинска и страшна смрт. Владика Амфилохије је могао од детињства да изабере то трње, сматрајући га као нажалост многи други, за цвеће, али он то није учинио. Он је још у најранијој младости Духом Божијим препознао шта је цвеће, а шта трње, иако је могао да стекне и славу и уживања, и углед, и богатства, могао је уместо да буде скромни монах, да изабере да буде професор или било шта друго, али он то није учинио.

Његова животна девиза је била: Све за Христа, а Христа ни за шта. Зато је на њега применљива последња реч тумачења самога Господа Исуса Христа, који каже да семе када падне на добру земљу, у добром и чистом срцу, рађа стоструки род, и то у трпљењу а не тек онако на готово. Са великим трпљењем страдања са радошћу, ношењем крста Христовога човек стиче добро и чисто срце, и то добро и чисто срце јесте плодна и родна земља која рађа родом речи Божије. Управо личност и живот покојника су најбоље сведочанство о истинитости и о животности ове речи Господње.

Зато, понављам опет, данас се више радујемо него што тугујемо, иако радосна туга јесте садржај подвижничког живота свих Хришћана, или би требало да буде. Све ово што говорим, не значи да ја желим да стварам неки култ личности Владике Амфилохија, а то је њему најмање потребно и томе нити би тежио у животу, нити је тежио, нити би душа његова ликовала због тога. То говоримо зато што знамо, а чули смо и данас из Посланице Галатима Светог апостола Павла, вечну истину да ко живи за Христа и Христом, као што је живео блаженопочивши наш Владика, тај може да каже за себе речи Апостола Павла: Не живим више ја, него Христос живи у мени! Те речи могао

би сада да понови, а верујем да их и душа која је овде са нама и са нама се моли, да их понавља: ”Не живим ја, никада нисам хтео да живим ја, него Христос живи у мени, јер је то био циљ и назначење мог живота у времену и у вечности.” Баш због тога, молимо се и верујемо да ће из не лажних уста Господа спасења и љубави, чути благословену реч: ”Слуго, добри верни, у маломе си ми био веран, али над многим ћу те поставити!” То значи: ”Бићеш у Царству моме, у мом царству љубави, у заједници са свима светима, како онима који су просјали широм васељене, тако и онима од нашега рода, од Светога Саве и пре Светога Саве, колико ми за векова до његовог оца духовног Аве Јустина, и свим светима нашег народа, укључујући и старца Симеона који се подвизавао у овом граду и Миченике Момишићке.”

Зато, опраштајући се привремено од Владике Амфилохија, и ја се опридружујем верујем молитви и жељи свих вас, браћо и сестре, да поновимо речи заупокојене службе: ”Блажен је пут којим данас идеш душо.” Блажен је пут којим данас иде душа нашег покојника, и желим да последњи део свога животног пута заврши онако како Господ очекује и жели свима нама, а надамо се и верујемо да ће и он из вечнога живота да се моли за сву своју духовну децу, за сву своју браћу, за свој народ и за све људе, које је толико волео без обзира на свакојаке разлике и супротности међу њима, а зато је и постигао и Господ му је даровао љубав и поштовање многих, о чему сведочи данашње присуство архијереја и других помесних Цркава и упркос тешкоћама путовања, великог броја браће архијереја из наше помесне Цркве.

Нека Бог дарује Царство небеско своме верноме слузи, а и нас нека помилује и спасе.

Амин.

Бесједа Патријарха српског Иринеја:

Уважени господине Председниче Републике Србије,

уважени српски члану Председништва Босне и Херцеговине,

Ваша преосвештенства,

поштовани представници српског народа у Црној Гори,

уважени житељи Црне Горе,

браћо свештеници,

часни монаси и монахиње,

родбино упокојеног Митрополита Амфилохија,

браћо и сестре.

Данас смо се сабрали да молитвено испратимо Господу нашег драгог и уваженог блаженопочившег Митрополита Амфилохија, тамо где су наши свети преци итамо где ћемо и ми сада живи једног дана бити. Није нимало случајно што је блаженопочившег Митрополита Амфилохија његова духовна браћа и сарадници на јеванђелском пољу, његова верна паства и бројни поштовани пријатељи испраћају на овај најважнији и најсвечанији пут у нашем животу само један дан по празновању Светога Петра Цетињског, великог и славног молитвеног покровитеља зетског. Није ли ово знак велике духовне сличности ове две значајне личности које су управљале катедром зетских митрополита на Цетињу. Ово је велика утеха свима чија су срца данас испуњена жалошћу због растанка са нашим поштованим и уваженим у Господу преминулим Митрополитом Амфилохијем.

Ако упоредимо време и прилике у којима су делали митрополити црногорско-приморски и Свети Петар Цетињски и Митрополит Амфилохије, приметићемо да су обојица храбро и пожртвовано се борили за опстанак православне вере и отачког предања у Црној Гори. Митрополит Амфилохије се по устоличењу на трон цетињских митрополита сусрео са многим неслућеним проблемима и крајње тешким стањем. Дочекао га је народ отуђен од вере и својих вековних хришжанских обичаја. Већина храмова је претворена у торове за стоку. Празни и запустјели манастири без монаштва. Незнатан број свештеника. Безбожничка идеологија ликовала је у својој свемоћи. Једном речју духовна запуштеност у читавом народу. Уз помоћ Божију, а упорним трудом и великим напором, Митрополит Амфилохије је апостолском ревношћу крчио коров на Њиви Господњој, обнављајући оно што је запуштено и напуштено. Уместо звона са оваца и коза настањених по храмовима зазвонила су црквена звона и умилни славопоји Богу. У обновљење цркве и манастире почео се сакупљати народ на празнична богослужења и свете литургије. Обновљено је свештенство и монаштво, а тиме и вера у народу. За релативно кратко време духовно је васкрсавала Црна Гора и постајала пример и углед српској цркви и српском народу. Духовно обновљена Црна Гора са Митрополитом Амфилохијем на челу имала је снагу да се одупре и да стане у одбрану својих

светиња и да подигне дух и углед свога имена кога је претходна власт свела на националну мањину.

Покретач и носилац духовних и свих обнова у Црној Гори, био је наш драги, блаженопочивши митрополит Амфилохије. Подржан свештенством, монаштвом и верним народом Црне Горе. Зато ће његово име бити уписано златним словима у српској историји, као угледне личности. Он је у врху српског богословља нашега времена, као такав је цењен и поштован у целом православљу. Својим богословским и књижевним дјелима припада плејади великих богослова нашега доба. У својству представника наше цркве учествовао је на многобројним сусретима и скуповима како у православним земљама тако и у инославном свету. Вест о његовом упокојењу брзо је стигла до свих православних цркава од којих нам стижу њихова саучешћа. Својим упокојењем блаженопочивши Митрополит оставља велику празнину у животу наше Цркве, а посебно у решењу проблема везано за Цркву овде у Црној Гори. Отишао је у тренутку када је његово присуство најпотребније Цркви и народу. Надамо се да ће својим молитвама пред Лицем Божијим измолити да се прилике у Црној Гори реше на најбољи и најкориснији начин за Цркву, како за српски тако и за друге народе у Црној Гори. У томе ће му сигурно помоћи Свети Петар Цетињски, Свети Василије Острошки и други српски светитељи и просветитељи. Верном српском народу у Црној Гори остаје да следује узвишеном примеру и поукама свога блаженопочившег Митрополита, да граде и чувају јединство у вери, у љубави и оданости Господу нашем Исусу Христу, братољубљу и оданости своме отачаству и своме роду.

Посебно бих нагласио оно што је блаженопочивши Митрополит гајио и носио у своме срцу, а што је као аманет оставио својој верној пастви, а то је љубав према Косову и Метохији и тамошњем српско страдалноме народу.

И на крају бих подсјетио на велику жељу блаженопочившег Митрополита Амфилохија да се обнови Његошева капела на Ловћену.

Нека ово буде његов аманет верном српском народу и Црној Гори.

Нека је блажен пут на који данас одлази душа нашег блаженопочившег Митрополита Амфилохија, великога човека нашег времена, човека дубоке вере и велике љубави, не само према своме роду и породу, него љубави према Христовој Цркви и свим другим народима.

Нека га Господ прими и причисли ликовима Светих нашега рода и ликовима Светих наше свете Цркве.

Нека је блажени покој души његовој и нека га Господ прими и позна као свога.

Бог да му душу прости!

Бесједа предсједника Скупштине Црне Горе Алексе Бечића:

Ваша светости,

Ваша високопреосвештенства,

Ваша преосвештенства,

Преузвишени надбискупе,

Честити ефендијо,

Господине предсједниче Србије,

Господине члану Предсједништва БиХ,

Господо посланици,

Господо министри,

Ваше екселенције,

Честита породицо Радовић,

Народе Црне Горе,

Опраштамо се данас од Високопросвећеног блаженопочившег Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, мог пријатеља, али једног од највећих духовника и теолога овог времена. Као ерудиту и полиглоту упознали су га бројни дипломатски представници и цијенећи његов допринос у духовном препороду своје паства, могли су, као и сви ми, чути његове ријечи да Бог не гледа ко је ко и да су сви земаљски народи Божји народи. Те данас Митрополији црногорско-приморској стижу телеграми саучешћа од САД до највиших званичника Европске уније, као што је комесар Вархељи, на чему им је Црна Гора захвална.

Вјерујем да данас, као предсједник Скупштине Црне Горе, у овом храму, пред овим светим одром, на овој светој црногорској земљи, стојим овдје у име свих вас који сте нас бирали и предлагали, не само да вас представљамо и у име вас одлучујемо, него да се и у име вас захвалимо и од људи опростимо. Овај пут нешто другачије јер је он неко са којим се морате опростити, а са којим се није могуће растати. Баш тако се ја данас опраштам од тебе владико, вјерујући да се никад нећемо растати.

Надам се да ћеш бити последњи владика који је морао бранити Цркву од дијела свог народа, а бранио си је и одбранио тако да си сваком унапријед опростио. И да тако нијеси поступио, нема тог Црногорца који ти не би замјерио, а није јер си светињу у себи носио. Знао си то јер си сам као морачки син оштар у изражају, а благ у поступању.

Тако бранити, а ништа не узети, толико урадити, а све подарити, толико саградити, а све поклонити, могу само велики и бесмртни. Да је твоја етика утемељена не само на јеванђелским начелима, него и на мисли о неопходности праведних закона, симболично говори чињеница да си у репрезентативном, научном раду на једном научном скупу, свог претходника Петра Првог, као миротворца и законодавца, најдубљом мишљу довео у везу са старозавјетним пророком и законодавцем Мојсијем. Посебно је импресивно са коликом дубином уочаваш и апострофираш чињеницу да Законик општи црногорски и брдски има онолико чланова колико је година на земљи проживио Христос, којем је са цетињске митрополитске катедре поред тебе служио и Митрополит Петар Први. И један и други, осим духовне бриге, бринете и над питањем каквим законима осигурати братску слогу и спокој у друштву.

Утолико је и дуг нашој историји, императив нашег времена, праведан законски поредак који ће производити братску слогу и помирење, а не свађу и мржњу. Ово потврђује јучерашњи телеграм саучешћа београдског муфтије Мустафе Јусуфспахића који каза јуче: “Када су хулигани палили нашу џамију и када је фалило паметних и мудрих глава, тада је поштовани и храбри Митрополит црногорско-приморски Амфилохије Радовић стао испред разуздане масе бранећи добро од зла у свима нама.” Алал вјера, честити муфтијо, алал вјера, честита породицо Радовић!

Вјечан ти мир и спокој Митрополите црногорско-приморски, почивај у нашој Подгорици, у Црној Гори најљепшој земљи на свијету! Почивај на овом светом мјесту које је једно од највећих достигнућа твог преданог рада! Чувај нам и

благосиљај нам Црну Гору, нашу мајку и нашу отаџбину! Чувај је баш онако како си се знао супроставити када су је покушавали омаловажити. Живјело помирење, живјела Црна Гора!

Бесједа Здравка Кривокапића:

Ваша светости,

Ваше преосвештенство администратору Митрополије црногорско-приморске,

Ваша високопреосвештенства,

Ваша преосвештенства,

Преузвишени надбискупе,

Часни ефендијо,

Уважени предсједниче Србије,

Цијењени српски члану Предсједништва БиХ,

Поштовани предсједниче Скупштине Црне Горе,

Ваше екселенције,

Часни оци,

Богонадахнуто монаштво,

Ожалошћена породицо,

Драга браћо и сестре,

Сабрао нас је данас наш блаженопочивши Митрополит Амфилохије да би смо поред његовог одра исказали јединство у вјери и љубави, јер је наш Ђедо увијек свједочио Сладчајшега Господа вјером и љубављу.

Данашњи дан је литија свих досадашњих литија које су се слиле са свих крајева, и данас је предводио нико други него наш мили Митрополит.

Погледај још једном на народ свој, мили Митрополите! Свети Владика је подучавао да подвизима можемо духовно узрастати ка небу. Вођен самирном богомудрошћу усавршавао је свете врлине ка свему вјечном и боговјечном. За

овај пролазни земаљски тренутак свједочио је да су предуслови само двије ствари: искреност и истина и зато његове ријечи громко одзвањају и надалеко се чују. Иако си васкрснуо Црну Гору, доживио си да трпиш невоље и муке ради Господа и то од свога народа, знајући да тако постајеш ближи Богу. Ваљда је то усуд трона Светог Петра Цетињског.

Сваки сусрет са тобом је био радост и учење. Моја највећа радост је наш сусрет 30. августа уочи поноћи. Тај твој загрљај ћу носити до своје потоње уре, а ријечи које си рекао нека одзвањају свим нашим срцима. Рекао си: Благо мени!

Наш вољени Митрополите, ти си сваког човјека доживљавао као сабрата, и то вјечног сабрата, сабрата у коме видиш боголики лик.

У нашем последњем сусрету посебно доживјех јасно да су твоје све мисли, осјећања од Господа. Тако бива са човјеком чим пронађе себи вјечност. Митрополит је изградио себе врлинама као свеоружјем Божијим, јер једино се тако односи побједа над сваким злом, над сваким искушењем. Својим монашањем постао је Христов војник, који ни једне једине секунде није демобилисан и зато је његов примјер као магнет био да се умножи и монаштво и свештенство.

Ово је изузетан губитак за наш народ, али за сво васељено православље. Грађани Црне Горе су остали без великана који стоји раме уз раме са Светим Петром Цетињским и генијалним Његошем па су му се испуниле последње жеље када је рекао да ћеш жив или мртав славити славу свога манастира и његове Богословије. Тако ће убудуће три јерарха Црне Горе да се славе три дана узастопно.

Свети Владико, твој одлазак је жртва и залог наше будућности, а твоје дјело и путоказ, наша обавеза. Драги наш Митрополите, твоја душа се сада наслађује гледањем у лице свеблагога Творца. Опрости свима нама ако смо те чиме увриједили и како си се за живота молио за нас, не престај и даље се молити.

Нека ти је вјечна слава, почивај у миру! Христос воскресе!

Бесједа Матије Бећковића:

Тужни саборе!

Ожалошћени народе!

Млада слободна Црна Горо!

Надао сам се да ће Митрополит Амфилохије сахранити мене. Била је то велика част за свакога кога је сахрањивао протеклих тридесет година, и томе се свако од нас надао. Али небо је одлучило да се ја опраштам и сахрањујем њега. А знам да нећу ни моћи ни умети онако како би он могао и умео. Господ га је позвао у лучинске дане, безмало када и Светог Петра Цетињског и Петра Другог Ловећенског Тајновитца пошто их је светим Луком спојио. Њих двојицу дуго је биркао и чекао, онога који је достојан да у три дана прибројн трећег лучинца − Амфилохија Радовића Морачког јасновитца. И већ сам видео његову икону, два света Петра Петровића су две живе стене на којима је сграђена Црногорско-примор ска митрополија Свете српске православне цркве. А трећа најтврђа стена одваљена у наше време из црногорског каменолома била је Амфилохије Радовић. А сва тројица нису били мање верни Христу од апостола Петра, постоља и камена Христове цркве. Онако како ка га је описао Свети Лука. Уосталом, апостол Петар се Христа одрекао три пута, а наша два Петра нису ниједанпут, а никада и ни за шта то не би могао учинити Митрополит Амфилохије Радовић.

Амфилохије се родио на Божић и на крштење добио име Ристо. Наш народ и Христоса зове Ристос. И два света Петра Петровића били су песници. Овај други је једини горостас у српској поезији. И Амфилохије Радовић је песник, и српски народ је песник, и најпесмотворнији народ. И српски језик је од највећих ауторитета светске културе убрајан у најлепше и најважније језике света, и како је речено, способан да створи светску, а не буџаџку државу и земљу Учмалију. И Црна Гора је дело поезије. А шта је теологија и монахологија него стихологија и доказ да атеистичке поезије нема, и како је написао Иво Андрић: *Песнику и његовом делу ни време ни људи не могу ништа*. Велике људе и њихова дела смрт само увећава, прославља и увеличава, а само ситне душе и њихова недела поништава. Данас почиње други нови вечни живот Амфилохија Радовића.

Кад је хиротонисан на Цетињу, ја сам му рекао ако жели бити свет, нема бољег места ни земље за такву прилику и улогу. Кажу да Бог свакога држи на земљи док уради оно због чега се родио. То је потврдио својим животом и Митрополит Амфилохије. Господ га је позвао у прави час, баш кад је требало.

А ко ће к’а Бог? Да га је позвао раније, не би ваљало, но ће ја да Бога учим.

Позвао га је на небо где ће сам моћи више да учини за свој народ и своју Цркву, него да је остао на земљи. Где је учинио све због чега се родио и због чега га је Бог створио.

Нова препорођена Црна Гора почиње од А зато смрт никоме није пала лакше него њему, зато је на одру овако блажен и спокојан. Зато ми плачемо, а он и небо се радују.

Као што је Свети Ђорђе некад убио аждају, тако је и Амфилохије у наше дане погубио корону. И не само болест него и као вирус братске мржње.

Били смо заједно у Хиландару и у Оптини пустињи и у Петрограду на гробу Свете Ксеније Петроградске, и у Гатчину, у Царском Селу, у манастиру Руке Светог Јована, оне руке која је сада на Цетињу, и у Институту „Светог Сергија“, и на српском војничком гробљу у Паризу, које је монах Амфилохије једини окадио. Ту смо се фотографисали на гробу незнаног српског јунака и мученика који је прегазио Албанију, а умро у туђини и ту сахрањен као безимен. Када сам се вратио из Француске, питала ме мајка шта је најлепше што сам видео у Паризу. Рекао сам*: Амфилохије Радовић*. Та реч је стигла у Морачу до његовог оца Ћира, који је пешке на опанке потегао у Колашин и позвао ме да чује где и како је његов син, о коме годинама није ништа знао. Амфилохије је споља носио избледелу мантију, а изнутра је већ био раскошно одевен.

Шетали смо Јеслисејским пољима кад је пришла непозната девојка да му целива руку и поклони се његовом путу и чину, у исто време кад су и њега и његовог оца проклињали и каменовали у Титограду и Колашину. Гонили су га безумно од првог дана па до овог последњег не помишљајући да тако исписују његово житије.

Црна Гора је била црква, држава је била црквено имање. Њени су владари калуђери. Монаси црнорисци звали су се Црногорци, а монахиње Црногорке. У новијим временима небамутитељи лишавали су Црну Гору неба, а свом богу се молили да Бога нема. Нису закопали само једну цркву него и целу Црногорско-приморску митрополију и њен клир. Амфилохије је пропирио ватру и убацио варницу у охладњеле груди Црне Горе. Није био само човек, него и свечовек и човекофил. Враћајући реч ономе Ко му је ту реч дао, преклињао је и позивао на помирење у јединој земљи на свету у којој има антифашистичких, а нема фашистичких јама, бесудну земљу у којој су рађале

само крававе воћке, калемио и племенио и намирисао својим јунаштвом љубављу и поштењем молећи Црну Гору и Црногорце да се врате своме Праобразу.

Наследник трагичног јунака косовске мисли, био је косовски јунак који се испео на косовски вис, голим рукама сахрањивао косовске мученике, до задњег даха преклињао да не заборавимо Косовски завет и једном зуаувек дату реч. Косово је небеско решење српскога питања и зато се ни по коју цену не сме попустити и пасти најниже тамо где смо се попели највише.

Позивао ме да дођем у Црну Гору, а кад сам га подсећао да су ми улазак забранили, рекао је: Па нека те мало затворе. Као што су завтворили владику Јоаникија и толике монахе и свештенике хапсили и понижавали, а њега сатима држали у полицијској станици, али му нијесу наудили.

На крају је свет видео литије какве нигде није видео и никад раније чуо јединствен, поклич, какав се ни у једној земљи никада није чуо. Не дамо светиње!

Из братских јама гробова и бездана грунуо је на светило дана млади, лепи, здрави свет Црне Горе. И показао да га има као цвећа, што га видимо и данас. Или је Црна Гора решила да оздрави.

У ове дане кад цео свет пере руке и говори с крпом на устима, испраћамо на далек пут Митрополита Амфилохија, онако како су испраћени још само краљ Александар и патријарх Павле. И већ видимо како га, колико данас, грле Свети Јустин Ћелијски и Свети Николај Лелићки и Жички и дочекују речима које се проламају небесима: Не дамо светиње!

Срећан пут, кажемо и ми, а Небеса узвраћају: Добро дошао, Амфилохије!

Бесједа Владике Јоаникија:

Ваша светости, ваша висопреосвештенства, преосвештенства, преузвишени Надбискупе барски, честити Ефендијо, господине Предсједниче Републике Србије, господине чланe Предсједништва Босне и Херцеговине, цијењена породице Радовић, велики Саборе Црне Горе, Амфилохијев Саборе,

Част ми је да на овом сабору поздравимо посебно Митрополита Украинске Православне Цркве, нашег брата и саслужитеља Антонија из Кијевопечерске лавре, Митрополита Андона Православне Цркве Албаније, који се заједно са

нама данас овдје молимо, и посебно челнике нове власти у Црној Гори, Предсједника Скупштине Црне Горе, и мандатара за састав Владе Црне Горе.

Долазак оволико значајних личности, оволико свештенства и монаштва, вјерног народа са свих страна под овако тешким условима је велики догађај, раван великој жалости која је снашла Црну Гору. Ваш долазак је нама велика утјеха. Кад плачемо, ако заједно плачемо, лакше нам је. Плаче Црна Гора, и нека плаче, има за киме! Али тај плач ће се претворити у радост, јер све што је везано за име нашег Митрополита Амфилохија, све се његовом љубављу и Божијим благословом претвара у радост, јер је био човјек библијски и јеванђелски, светоотачки. Дубоко је понио својим духом и својом мишљу у тајне Божије и људске, у тајне спасења. Човјек дубоке, истрајне, тихе молитве и тихог ћутања, а и такав бесједник као апостол и као нови Златоуст, као нови Владика Николај Велимировић. Бог му је дао те је обновио Црну Гору, и њене храмове, уљепшао лице Црне Горе, окадио сваки камен, свако дијете помиловао, сваког жалосног утјешио, свакога гладнога нахранио, свакога бескућника примио, свакога уважио, и све трпио, и свакога миловао својом љубављу.

Он је био човјек Христов, човјек Христове Голготе и Христовога Васкрсења. И његова теологија је теологија Васкрсења. И његова ријеч је свијетла ријеч која просветљује мисли и умове и осјећања и оплемењује људске душе, а то је све због тога што се ослонио и што се сјединио са Богом љубави, и ту љубав је изливао на овај свијет и својом молитвом и својом ријечју.

Његова жртва за Цркву и за Христа, за истину и правду Божију, оспособила га је да спозна тајну Косова и Метохије као тајну српске голготе. Исто тако и Јасеновца и Црне Горе. И открио је да се Косовски завјет и тајна косова упечатила у Црну Гору. И када је громко са овога мјеста загрмио: Не дамо светиње!", то је значило: "Не дамо Острог, не дамо Дечане, не дамо Цетињски манастир, не дамо Патријаршију, Грачаницу, и девич, и Морачу!"

Може наш Митрополит данас рећи: "Добар рат ратовах, цркву сврших, вјеру одржах." А како је ратовао тај рат? Најјачим оружјем! Истином Божијом и правдом, али и љубављу, и молитвом, и трпљењем, и праштањем! Зато је и побиједио у свакој бици до данас, а у његова смрт је запечатила све његове побједе до дана данашњег!

Зато и његову смрт, његову блажену кончину доживљавамо као побједу. Јесте велика жалост, али то је таква жалост која ће се милошћу Божијом претворити у радост, не само Митрополије црногорско-приморске, него,

увјерени смо, много шире и утјешиће све оне који данас плачу због растанка са митрополитом Амфилохијем широм православне васељене.

Ја, послије свих говора и лијепих ријечи, које је свакако Митрополит Амфилохије заслужио, а имајући у виду да је то такав човјек да ће се о њему говорити, и улазиће се у тајну његовог лика и дјела, и њеових врлина, за будуће вјекове, знајући да ће његова слава блистати кроз вјекове, нећу више говорити, него само да вас позовем да смогнемо снаге да се са њиме опростимо и да га понесемо у молитвеном ходу до његовог вјечног почивалишта.

Хвала вам на љубави, нека вам се на добро враћа!

— mitropolija.com